

Флавія де Люс не вміє просто гратися, як усі діти, — вона обов'язково щось нахмічить у всіх сенсах цього слова. Кожна пригода дозволяє їй вдосконалювати свої знання з хімії, точніше, «скляної музики», як каже сама дівчинка. Їй подобаються злочинці, які знаються на отруті, а сама Флавія — юна слідча. Вона розважливо мислить, як Шерлок Голмс, і враховує найменші дрібниці, як міс Марпл. Іноді це трохи небезпечно, але Флавія не з лякливих. Там, де інші діти тремтять від страху, вона спостерігає за реакцією хімічних речовин, там, де інші заходять у глухий кут, шукачка пригод знаходить вихід. Вона вміє витончено й влучно жартувати, як справжня англійка, навіть якщо ситуація стає гарячою та небезпечною.

Цього разу Флавії доведеться розібратися в причинах загадкових смертей — відомого мандрівного лялькаря та хлопчика. Інтрига заведе її в такі нетрі, що дедукція дасть збій і захочеться здатися. Проте Флавія всі справи доводить до кінця, чого б це їй не вартувало.

Книжки канадського письменника Алана Бредлі із серії «Тасмниці Букшоу» про пригоди Флавії де Люс вийшли трьома мільйонами примірників у тридцяти дев'яти країнах світу. Вони посіли перші місця в списках бестселерів *The New York Times*, *Amazon*, *Barnes & Noble*, *Globe and Mail* та принесли авторові більше десятка літературних премій. Серед них — Премія Агати за найкращий дебютний роман і «Дебютний Кинджал» від британської Асоціації письменників-криміналістів.

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-3211-2

9 786171 232112

ТРАВА, ЩО СУМКУ КАТА ОБВИВА
Алан Бредлі

ТРАВА, ЩО СУМКУ КАТА ОБВИВА

Алан Бредлі

Alan Bradley

THE WEED
THAT STRINGS THE
HANGMAN'S BAG

a novel

Алан Бредлі

ТРАВА,
ЩО СУМКУ КАТА
ОБВИВА

роман

ХАРКІВ КЛУБ
2017 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821(71)
ББК 84(7Кан)
Б89

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Bradley A. The Weed That Strings the Hangman's Bag /
Alan Bradley. — New York : Delacorte Press, 2010. — 384 p.

Originally published by Delacorte Press, New York,
NY as The Weed That Strings the Hangman's Bag

Публікується за сприяння Alan Bradley
с/о The Bukowski Agency Ltd.,
Toronto та The Van Lear Agency LLC

Переклад з англійської *Юлії Максимейко*

Дизайнер обкладинки *Тетяна Якунова*

ISBN 978-617-12-3211-2 (укр.)
ISBN 978-0-385-34231-5 (англ.)

© Alan Bradley, 2010
© Неміро Ltd, видання українською мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2017

Присвячую Ширлі, знову

Сер Волтер Релі

Синові

Коли ці троє порізно — вони
Прекрасні, навіть більше — досконалі.
Та щойно поєднуються — замало
Уже тоді й проклясти кожне з них.

Шахрай коноплі й дерево знайде —
І з них постане шибениця вмить.
Мотузка конопляна он висить,
Уже вона твоєї шиї жде.

А так — бешкетник, дерево й трава.
Трава, що сумку ката обвива...
Та день приходить, повен болю вщертъ —
І з шибениці рветься люта смерть!¹

¹ Переклад Івана Андрусика. (*Тут і далі прим. ред., якщо не вказано інше.*)

Я лежала мертва на церковному цвинтарі. Відтоді як ті, хто прийшов на мій похорон, сказали мені сумні прощальні слова, минула година, яка тягнулася дуже довго.

О дванадцятій, саме тоді, коли за звичайних обставин родина всідалася б обідати, ми вирушили з Букшоу. Мою труну з палісандрового дерева забрали з вітальні й повільно понесли широкими кам'яними сходами до в'їзду, а потім із легкістю, що від неї краялося серце, встановили у відкритому катафалку, який уже очікував унизу, зім'явши при цьому букет польових квітів, турботливо залишений там убитими горем селянами.

Потім ми довго їхали каштановою алеєю до Малфордських воріт, і грифони, що на них сиділи, відвернулися — чи то сумовито, чи то байдуже, я не дізнаюся ніколи.

Доггер, відданий татів майстер-на-всі-руки, розміреними кроками йшов поряд із неквапливим катафалком, злегка торкаючись його даху, ніби намагався захистити моє тіло від чогось, що бачив лише він. Біля воріт одному з працівників ритуального бюро вдалося жестами заманити його в орендований автомобіль.

Отак вони й привезли мене в Бішоп-Лейсі, похмуро минаючи ті самі зелені лани й запилюжені живоплоти, повз які я щодня гасала на велосипеді, коли ще була жива.

На переповненому цвинтарі церкви Святого Танк्रेда мене обережно вийняли з катафалка й повільно, як черепахи, понесли стежкою вздовж лип. Тут носії зупинилися й поставили труну на свіжоскошену траву.

Потім біля могили почалася служба, і, коли вікарій промовляв традиційні слова, в його голосі було чутно нотку щирого суму.

Це вперше я слухала панахиду з такого виграшного місця. Торік ми з татом були на похороні містера Діна, місцевого зеленяра. Його могила, власне кажучи, лише за декілька ярдів від того місця, де нині лежу я. Вона вже просіла, лишивши тільки прямокутну вм'ятину, зазвичай наповнену застоюною дощовою водою.

Найстарша з моїх сестер, Офелія, сказала, ніби могила опустилася тому, що містер Дін воскрес і його вже там фізично не було, тоді як Дафна, інша моя сестра, вирішила, що він провалився в іще старішу могилу, бо той, хто був у ній похований, уже розклався.

Я подумала про м'ясо-кістковий бульйон просто під собою, інгредієнтом якого я от-от стану.

Флавія Сабіна де Люс, 1939—1950 — ось який напис вони замовлять вигравіювати на моєму надгробному камені — скромній і зі смаком підібраній сірій плиті, на якій немає місця для фальшивих сентиментів.

Шкода. Якби я прожила досить довго, то заповіла б написати рядки із Водстворта:

Дівча, що мало хто любив і не хвалив ніхто.

А якби вони сперечались, я б залишила оце як другий варіант:

І найщиріші із сердець людських
впадають в розпач від учинків злих.

Лише Фелі упізнала б рядки з «Третьої книги пісень» Томаса Кемпіона¹, тому що виконує ці пісні на форте-

¹ Томас Кемпін (1567—1620) — англійський поет і композитор.

піано, — та вона була б так охоплена почуттям провини, що нікому не сказала б.

У мої думки втрутився голос вікарія.

«...Земля до землі, порох до пороху; з твердою й певною надією на Воскресіння до вічного життя через нашого Господа Ісуса Христа, який змінить наше тлінне тіло...»

І раптом вони пішли, лишивши мене там саму — саму, на поталу хробакам.

Ото й усе: кінець життєвого шляху бідної Флавії.

Напевне, родина вже встигла повернутися додому, в Букшоу, й зібратися за поминальним обідом: тато, як завжди, скам'яніло-мовчазний, Даффі та Фелі обіймають одна одну, і обличчя у них розпухлі й заплакані, а місіс Мюллет, наша куховарка, виносить таріль із запеченим м'ясом.

Я згадала, що Даффі сказала мені, запоем читаючи «Одіссею»: запечене м'ясо в Стародавній Греції було традиційним частуванням на похороні, — на що я відповіла, що з огляду на те, як готує місіс Мюллет, за дві з половиною тисячі років мало що змінилося.

Але тепер, коли я померла, мені, напевне, слід спробувати стати доброзичливішою.

Доггер, звісно, буде невтішний. Любий Доггер — м'ясник-водій-лакей-садівник-прикажчик в одній особі — бідна зранена душа, здібності якої то міліють, то прибувають, як води річки Северн; Доггер, що нещодавно врятував мені життя і вже наступного ранку про це забув. Я буду страшенно сумувати за ним.

А ще сумуватиму за лабораторією. Я думала про золоті часи, що провела там, у покинутому крилі Букшоу, у блаженній самоті, серед фляжок, реторт, пробірок, у яких щось весело шкварчало, та мензурок. А тепер думати, що я не побачу все це знову, — нестерпно. Надто важкий тягар.

Я прислухалася до того, як здіймався вітер, шепочучи в тисовому гіллі над головою. У тіні собору Святого Танкреда вже ставало прохолодно, а незабаром ще й стемніє.

Бідна Флавія! Бідолашна холодна-як-камінь мертва Флавія.

Даффі та Фелі, певно, вже встигли пошкодувати, що спаскудили одинадцять коротких років життя сестри своїм гидким ставленням.

Від цієї думки сльоза покотилася по щоці.

Чи привітає мене Гаррієт на небесах? Гаррієт — це моя мати, яка за рік після мого народження померла внаслідок нещасного випадку, займаючись альпінізмом. Чи упізнає вона мене через десять років? Чи буде вона досі в альпіністському костюмі, в якому й зустріла смерть, а чи вже змінила його на білі шати?

Утім, що б на ній не було вдягнуто, виглядатиме вона вишукано.

Раптом почулося тріпотіння крил. Шурхіт відбився голосною луною від кам'яної стіни, а піварка вінтажного скла та могильні камені, що схилилися наді мною, надали йому тривожної гучності. Я завмерла.

Міг то бути ангел чи, радше, архангел, що прийшов забрати безцінну душу Флавії до раю? Якби я могла бодай трішечки розплющити очі, то побачила б його, хай і розмито, крізь вії.

Та де там. То була лише скуйовджена галка, з тих, що постійно літають довкола церкви Святого Танкреда. Ці волоцюжки в'ють там гнізда з XIII століття, відтоді як муляри пішли звідти, зібравши свої інструменти.

Тепер ця недолуга птаха незграбно приземлилася на мармуровий палець, що вказував у небо, і холодно дивилася на мене блискучими гудзиками дивних очей.

Галки не вчаться на помилках. Скільки б разів я не виконувала цей трюк, вони все одно рано чи пізно злітають з башти, б'ючи крилами, щоб перевірити. Для первісного розуму галки будь-яке тіло в горизонтальному положенні на церковному цвинтарі означає лише одне — їжу.

Як робила це вже з дюжину разів, я зірвалася на ноги й жбурнула в неї каменем, який затискала в руці. Не влучила — а втім, так було майже завжди.

Зі зневажливим «кра» птаха знялася в повітря і, пролетівши повз церкву, подалася до річки.

Тепер, коли я звелася на ноги, то усвідомила, що голодна. Ну звісно ж! Від сніданку я нічого не їла. На секунду замислилася про те, чи не пощастить мені знайти залишки тарталеток із джемом або трохи пирога на приходській кухні. Учора ввечері тут збирався Жіночий допоміжний корпус, тож у мене був шанс.

Ідучи у високій, по коліна, траві, я почула характерне шморгання і спершу подумала, що то жирна галка повернулась помститися.

Я зупинилася і дослухалася.

Тиша.

А потім знову цей звук.

Часом те, що я успадкувала гострий слух Гаррієт, здається благословенням, а часом — прокляттям, оскільки, як мені подобається повторювати за Фелі, я чую речі, від яких волосся стає дибки. Один зі звуків, які мій слух розпізнає особливо добре, — плач.

Він долинав із північно-західного кутка цвинтаря — звідти, де був дерев'яний сарай, у якому гробар зберігав свій могилокопальний інструмент. Я підкрадалася навшпиньки, і звук ставав голоснішим. Хтось плакав по-старомодному, голосив і завивав.

Це неспростовний факт, що чоловік може пройти повз жінку, яка схлипує, ніби в нього полуда на очах, а у вуха насипано піску, тимчасом жодна жінка, почувши, як інша плаче, не зможе не кинутися на допомогу.

Я виглянула з-за чорної мармурової колони й побачила її. Вона лежала долілиць, розтягнувшись на повний зріст на вапняковій плиті, руде волосся кривавими цівками розтікалося довкола затертого напису. Якби не цигарка, пафосно встромлена між пальців, можна було б сказати, що вона зійшла з картини когось із прерафаелітів, Берна Джонса, наприклад. Мені було майже гидко тривожити її.

— Ку-ку, — сказала я. — З вами все добре?

Ще один простий факт полягає в тому, що люди завжди починають бесіду цілком безглуздим питанням. Я пошкодувала тієї ж миті, коли мовила це.

— О! О, так, звісно, зі мною все добре! — прокричала вона, підводячись на ноги і витираючи очі. — Нащо ти так підкралося? І хто ти взагалі така?

Труснувши головою, вона відкинула назад волосся й випнула підборіддя. У неї були високі вилиці й загострене трикутне обличчя зірки німого кіно; і з того, як вона вишкірилася, я зрозуміла, що жінка налякана.

— Флавія, — назвалась я. — Мене звать Флавія де Люс. Я живу неподалік, у Букшоу. — І тицьнула пальцем у бік будинку.

Вона досі витріщалася на мене так, ніби привида побачила.

— Вибачте, — сказала я. — Я не хотіла вас налякати.

Вона випросталася — була, як виявилось, не більше п'яти футів і одного чи двох дюймів заввишки — і зробила крок у мій бік, ніби норовиста Венера Ботічеллі, яку я колись бачила на бляшаній коробці печива «Хантлі та Палмерз».

Я стояла як укопана, роздивляючись її сукню. Та була з кремового трикотажу зі зборками на корсеті та пишною спідницею, вкритою безліччю малесеньких квіточок — червоних, блакитних, жовтих, яскраво-оранжевих, кольору маку, і я не могла не помітити, що її край уже забруднився.

— Що таке? — запитала жінка, нервово затягнувшись цигаркою, яку тримала під кутом. — Ти ніколи досі не бачила когось знаменитого?

Знаменитого? Я й увявлення не мала, хто вона така. Хотіла вже сказати їй, що я таки бачила когось знаменитого, і це був Вінстон Черчилль. Тато показав мені його, коли ми їхали по Лондону на таксі. Черчилль стояв біля готелю «Савой», зачепивши великі пальці за кишені жилета, й розмовляв із чоловіком у жовтому плащі.

— Старий добрий Вінні, — зітхнув тато, ніби до самого себе.

— О, та яка різниця? — сказала жінка. — Прокляте місце... прокляті люди... прокляті машини!

І вона знову почала плакати.

— Чи можу я вам чимось допомогти? — запитала я.

— Йди геть і залиш мене саму, — схлипнула вона.

«Ну добре», — подумала я. Взагалі-то я подумала набагато більше, та оскільки намагаюся бути кращою...

Я хвильку постояла, нахилившись трохи вперед, щоб побачити, чи відбувається якась реакція між сльозами та пористою поверхнею могильного каменя. Адже знала, що сльози складаються здебільшого з води, хлориду натрію, мангану та калію, тоді як камінь — зазвичай із кальциту, що розчиняється у хлориді натрію, та лише за високих температур. Тож, якщо тільки температура на цвинтарі не піднялася раптом на кілька сотень градусів, навряд чи тут відбудеться бодай щось цікаве з погляду хімії.

Отже, я розвернулася й пішла.

— Флавіє...

Я озирнулася. Вона простягнула мені руку.

— Пробач, — сказала вона. — Просто це був страшенно проклятуший день, від початку й до кінця.

Я зупинилася, а потім повільно й обережно пішла назад, а вона тим часом витирала очі тильним боком долоні.

— По-перше, Руперт був у кепському настрої ще до того, як ми вранці виїхали зі Стоутмура. Ми вже й так добряче полаялися, а цей бізнес із фургоном — то була остання крапля. Він поїхав кудись, щоб його відремонтувати, а я... ну, а я тут.

— Мені подобається ваше руде волосся, — сказала я. Вона торкнулася його й усміхнулася — і я звідкись знала, що вона усміхнеться.

— Морквяне бадилля — так мене дражнили, коли я була в твоєму віці. Морквяне бадилля! Як це мило!

— У моркви зелене бадилля, — заперечила я. — А хто такий Руперт?

— Хто такий Руперт? — здивувалася вона. — Ти жартуєш? — І показала пальцем на припаркований на газоні, на розі церковного цвинтаря, старенький автомобіль — «остін 8». На ньому золотими химерними літерами, що досі проступали крізь шар бруду та пилу, було виведено: «Ляльки Порсона».

— Руперт Порсон, — сказала жінка. — Усі знають Руперта Порсона. Руперт, Білка Снодді у «Чарівному королівстві!» Хіба ти не бачила його по телевізору?

Білка Снодді? «Чарівне королівство»?

— У Букшоу немає телевізора. Тато вважає його бридким винаходом, — повідомила я.

— Твій тато — надзвичайно розумна людина, — сказала вона. — Твій тато, без сумніву...

Її перервав металевий брязкіт щитка велосипедного ланцюга — це вікарій, похитуючись, виїхав з-за рогу церкви. Він зліз із велосипеда й прихилив свій роздубаний «ралі» до найближчого надгробного каменя. Рушив у наш бік, а я подумала, що канонік Денвін Річардсон не відповідає образу типового сільського вікарія. Він був великий, грубувато-добродушний, дружелюбний, і, якби мав татування, його можна було б помилково сплутати з капітаном одного з тих нерейсових пароплавів, які втомлено повзуть з одного сонячного порту до іншого у Богом забуті заморські поселення, які ще залишилися в Британській імперії.

Його чорне церковне вбрання було в плямах і пилюці — наче він щойно впав з велосипеда.

— Хай йому грець! — сказав він, побачивши мене. — Я загубив затискач для штанів, а рукав перетворився на лахміття. — І, обтрушуючись, додав: — Синтія мене загризе.

Очі жінки розширилися, вона зиркнула на мене.

— Нещодавно вона почала видряпувати голкою на речах мої ініціали, та це не допомагає мені не губити їх. Минулого тижня — аркуші для гектографа, на якому друкують приходські бюлетені, позаминулого — латунну ручку від дверей ризниці. Це дратує, справді. Привіт, Флавіє, — звернувся він до мене. — Завжди радісно бачити тебе в церкві.

— Це наш вікарій, канонік Річардсон, — повідомила я рудій жінці. — Можливо, він зможе допомогти.

— Денвін, — назвався вікарій, простягаючи руку незнайомці. — Ми не дуже дотримуємося правил після війни.

Жінка торкнулася його долоні двома пальцями, але нічого не сказала. Коли вона простягала руку, короткий рукав її сукні піднявся вище, і я помітила жакливі

зелено-фіолетовий синець на передпліччі. Вона поспішила закрити його лівою рукою й осмикнула рукав.

— То як я можу допомогти? — запитав вікарій, вказуючи на машину. — Не так часто нам у нашій тихій заводі доводиться приймати таку вельмишановну акторську трупу.

Вона широко усміхнулася.

— Наша машина розвалюється, ну майже. Щось із карбюратором. Якби проблема була в електриці, я певна, що Руперт зумів би швидко це відремонтувати, та боюся, що паливну систему йому не подужати.

— Боже мій! — вигукнув вікарій. — Я впевнений, що Берт Арчер, механік, зможе все відремонтувати як слід. Я зателефоную йому, якщо ви не проти.

— О ні, — жінка зреагувала швидко, можливо, навіть *надто* швидко, — ми не хочемо завдавати вам жодного клопоту. Руперт пішов у центр. Я впевнена, що він щось знайшов.

— Якби знайшов, то вже повернувся б, — сказав вікарій. — Дозвольте, я зателефоную Берту. Він часто приходить додому подрімати після обіду. Він уже не такий молодий, як колись, та, до слова сказати, ніхто з нас уже не такий, як колись. Утім, як я люблю повторювати: тим, хто має справу з ремонтом автомобілів, навіть сумлінним, благословення церкви ніколи не завадить.

— Ні, ні. Забагато клопоту. Я впевнена, що ми впо-раємось.

— Та дрібниці, — наполягав вікарій, уже простуючи крізь ліс могил до свого будинку. — Які там клопоти. За мить повернуся.

— Вікарію! — поклікала жінка. — Будь ласка...

Його нога завмерла над землею, і він, так і не зробивши наступного кроку, неохоче повернувся до нас.

— Просто... розумієте, ми...

— А! Напевне, справа у грошах, — здогадався вікарій.

Вона сумно кивнула, опустивши голову, волосся струменіло навколо обличчя.

— Я впевнений, ми зможемо якось усе владнати, — сказав вікарій. — А ось і ваш чоловік.

Невисокий чоловік із завеликою головою шкутильгав до нас крізь церковний цвинтар, його права нога підстрибувала, на кожному кроці описуючи широке незграбне півколо. Коли він підійшов, я побачила, що на гомілиці в нього кріпиться важка залізна скоба.

Йому, напевне, було десь за сорок, але точно визначити годі.

Хоч він і був низького зросту, та широкі груди і сильні руки мов намагалися вирватись із сирсакерового¹ костюма. Одначе його права нога мала жалюгідний вигляд: з того, як штани прилипали до неї й вихлялись, я розуміла, що вона не товща за сірник. Через свою величезну голову він нагадував мені гігантського восьминога, що на хистких щупальцях ступав по цвинтарю. Похитнувся, зупинився й шанобливо підняв плаского водійського кашкета, оголивши копицю неслухняного волосся, яке вдало допасовувалося до маленької еспаньйолки у стилі ван Дейка².

— Руперт Порсон, я гадаю? — сказав вікарій, винагороджуючи новоприбулого радісним рукостисканням, що ніби промовляло: «Привіт, друже, радий познайомитися».

¹ Сирсакер, або тиснений ситець — натуральна тканина, з якої шиють переважно легкий літній одяг.

² Антоніс ван Дейк (1599—1641) — славетний фламандський живописець, був головним придворним живописцем Англії. Носив невеличку борідку-еспаньйолку у вигляді смужки волосся під центром нижньої губи.

митись». — Я Девін Річардсон, а це — мій юний друг Флавія де Люс.

Порсон кивнув мені й стрельнув коротким суворим поглядом у бік жінки, перш ніж увімкнути прожектор своєї посмішки на повну.

— Щось із двигуном, я так розумію, — вів далі вікарій. — Дуже неприємно. Та якщо ця машина завезла творця «Чарівного королівства» й білки Снодді до нас, то це лише підтверджує старе прислів'я, правда ж?

Він не уточнив, про яке прислів'я йдеться, і ніхто не спромігся запитати.

— Я саме хотів сказати вашій дружині, — продовжував вікарій, — що церква Святого Танкреда матиме за честь, якщо ви вважатимете за можливе влаштувати невеличкий спектакль у парафіяльній залі, поки вашу машину ремонтуватимуть. Я розумію, звісно, що ви страшенно зайняті, та негоже було б з мого боку принаймні не спробувати попросити вас від імені всіх дітей і, звісно, дорослих Бішоп-Лейсі. Корисно час від часу заохочувати дітей влаштовувати набіги на свої скарбнички з цілком достойних культурних причин, ви згодні?

— Що ж, отче, — сказав Порсон солодкавим голосом — завеликим, надто гучним і милозвучним, як на такого маленького чоловіка, — у нас справді доволі напружений графік. Наша подорож розпочалася вкрай невдало, бачте, та й Лондон кличе...

— Я розумію, — відказав вікарій.

— Але, — додав Порсон, драматично піднімаючи палець у повітря, — нічого не захоплює нас більше, ніж можливість виступити за вечерю, як раніше. Правда ж, Ніалло? Буде як у старі добрі часи.

Жінка кивнула, але нічого не сказала. Вона витріщала на пагорби вдалині.

— Ну, тоді, — сказав вікарій, енергійно потираючи долоні, мов намагався викресати вогонь, — домовились. Ходімте, покажу вам залу. Вона не дуже велика, зате сценою можна пишатися. І, кажуть, акустика там чудова.

Із цими словами двоє чоловіків зникли за рогом церкви.

Якийсь час здавалося, що говорити нема про що. Потім жінка запитала:

— А в тебе часом не знайдеться цигарки, ні? До смерті хочеться курити.

Я по-ідіотськи затрусила головою.

— Кгм, — додала вона. — Ти схожа на дитину, у якої може бути цигарка.

Уперше в житті мені забракло слів.

— Я не палю, — спромоглася заперечити я.

— І чому? — запитала вона. — Надто молода чи надто розумна?

— Це наступне, чим я збираюся зайнятися, — сказала я, затинаючись. — Просто черга ще не дійшла.

Ніалла закинула голову назад і, широко відкривши рота, засміялася картинно, як кінозірка.

— Ти мені подобаєшся, Флавіє де Люс, — сказала вона. — Та в мене є одна перевага, еге ж? Ти сказала мені своє ім'я, а я тобі свого не сказала.

— Вас звать Ніалла, — відповіла на це я. — Містер Порсон назвав вас Ніаллою.

Вона з кам'яним обличчям простягнула мені руку.

— Саме так, — сказала вона, — назвав. Але ти можеш називати мене Матінкою Гускою¹.

¹ Матінка Гуска — популярний персонаж французьких, англійських та американських казок, пісеньок, вистав, адресованих дітям. «Казки Матінки Гуски» — славетна збірка казок Шарля Перро.

Матінка Гуска!

Я ніколи всерйоз не ставилася до безглуздих зауважень, особливо чужих, і тим паче мені начхати на них, якщо так жартує дорослий. Із власного досвіду я знаю, що подібні слова, якщо їх промовляє той, хто мав би вже дещо розуміти, часто вживаються для того, щоб замаскувати щось набагато, набагато гірше.

Та все ж я піймала себе на тому, що проковтнула гостру й соковиту ущипливу репліку, яка вже крутилась у мене на кінчику язика, а замість цього лише тихенько посмінулася.

— Матінка Гуска? — невпевнено перепитала я.

Вона вибухнула слізьми, і я була рада, що прикусила язика. От-от мене винагородять чимось цікавеньким.

До того ж мені здалося, що ми вже почали відчувати одна до одної легку симпатію. Чи то була жалість? А можливо, страх? Я не знала точно, але здогадувалася, що якийсь хімічний елемент глибоко в одній з нас звертається до своєї давно втраченої складової — чи, може, то був антидот? — в іншій.

Я обережно поклала їй руку на плече і простягнула свого носовичка. Вона поглянула на нього з недовірою.

— Усе гаразд, — сказала я. — То просто плями від трави.

Це справило на неї належне враження. Вона занурилася в носовичок, і її плечі так застрибали, що здавалося, ніби вона ось-ось розсиплеться на друзки. Щоб дати їй час отямитися, а ще тому, що я почувалася ніяково через такий вихлюп емоцій, я трохи відійшла, ніби збиралася дослідити напис на старому, побитому негодою камені на могилі якоїсь Лідії Грін, яка «переставилася» 1638 року у віці «ста тридцяти п'яти літ».

«Колись була вона зелена, та нині стала біла, — писалося на камені, — і лиш кілька друзів горюють за нею».

Якби Лідія не померла, зараз їй було б чотириста тридцять сім років, і, напевне, з нею варто було би познайомитися.

— О, я почувуюся такою дурепою.

Я обернулася і побачила, що жінка витирає хусточкою очі й усміхається мені крізь сльози.

— Я Ніалла, — сказала вона, простягаючи руку. — Асистентка Руперта.

Я переборола відразу й швиденько потисла її пальці. Як я й підозрювала, її рука була мокрою і липкою. За першої ж нагоди я заховала руку за спину і непомітно витерла об спідницю.

— Асистентка? — слово вистрибнуло в мене з рота швидше, ніж я змогла його зупинити.

— О, знаю, що вікарій вважає, буцімто я дружина Руперта. Та це не так. Чесно. Усе зовсім не так.

Я мимоволі перевела погляд на машину Руперта Порсона. Вона одразу це помітила.

— Ну, так... Ми разом подорожуємо. Мабуть, між нами з Рупертом є те, що я можу назвати... сильною прив'язаністю. Але чоловік і дружина...

Вона що, за дурепу мене має? Не більше ніж тиждень тому Дафі вголос читала нам із Фелі «Олівера Твіста», і я так само добре, як своє ім'я, знала, що ця жінка, Ніалла, була для Руперта Порсона тією, ким була Ненсі для Білла Сайкса. Хіба вона не зрозуміла, що я помітила жаклиний велетенський синець у неї на передпліччі?

— Узагалі, так прекрасно роз'їжджати Англією із Рупертом. Його скрізь упізнають, куди б ми не приїхали. От лишень позавчора ми грали на ярмарку в Селбі, і тут нас упізнала гладка леді в капелюсі-кашпо. «Руперт

Порсон! — загорлала вона. — Руперт Порсон, як і всі, користується “Королівською поштою”!»

Ніалла розсміялася.

— А потім вона почала випрошувати в нього автограф. Люди завжди так роблять, знаєш. Наполягала, щоб він написав: «Із найкращими побажаннями від білки Снодді». Коли він таке пише, то зазвичай домальовує пару маленьких горішків. Вона сказала, що автограф для її племінника, та я знала, що це не так. Коли багато подорожуєш, у тебе розвивається особливе чуття на такі речі. Ти завжди знаєш.

Вона собі тріскотіла. Якби я продовжувала мовчати, то за хвилину вона б уже виказала мені розмір своїх трусиків.

— Хтось із каналу BBC сказав Руперту, що двадцять три відсотки його глядачів — це бездітні домогосподарки. Чи-маленько, еге ж? Є щось таке у «Чарівному королівстві», що задовольняє глибинне бажання втечі. Саме так вони Руперту й сказали: «глибинне бажання втечі». Усі хочуть втекти, еге ж? Так чи інакше, я маю на увазі...

— Усі, крім Матінки Гуски, — сказала я.

Вона розсміялася.

— Слухай, я не жартувала. Я і є Матінка Гуска. Принаймні коли вдягаю свій костюм. Ось почекай — сама побачиш. Високий відьмацький капелюх із м'якими крисами, срібна пряжка, сива перука з пружними кучерями й пишна сукня, що мала такий вигляд, ніби колись належала Матінці Шиптон. Знаєш, хто така Матінка Шиптон?

Звісно ж, я знала. То була якась стара, що жила десь у шістнадцятому столітті і вміла бачити майбутнє, зокрема передбачила Велику чуму, Велику пожежу в Лондоні, винайдення аеропланів, військових кораблів і кінець світу в 1881 році. Як і пророцтва Нострадамуса, її передбачення були у віршах: «Полум'я й ріки створять дива» — у такому

дусі. Я також знала, що є люди, які й досі вважають, буцім-то вона передбачила використання важкої води у створенні атомної бомби. Що ж до мене, то я анітрохи не вірила в це. Для мене то була лише купа застарілої маячні.

— Ім'я знайоме, — відказала я.

— Ну, несуттєво. Але це на неї я схожа, коли вбираюся для вистави.

— Чудово, — відповіла я, аби щось відповісти.

Вона помітила, що я дещо спантеличена.

— І що така чудова дівчинка, як ти, робить у такому місці? — запитала Ніалла, усміхаючись і обводячи одним помахом руки увесь цвинтар.

— Я часто приходжу сюди подумати, — сказала я.

— І про що Флавія де Люс думає на цьому дивному церковному цвинтарі?

— Про те, щоб побути на самоті, — відрізала я, не маючи наміру нагрубити. Я просто казала правду.

— Про те, щоб побути на самоті, — повторила вона, кивнувши. Я побачила, що моя уїдлива відповідь її не спантеличила. — Про це можна багато говорити. Та ми обидві знаємо, що бути на самоті й бути самотнім — це не одне й те саме, еге ж, Флавіє?

Я трохи повеселішала. Виявляється, існував ще хтось, хто думав про ті самі речі, що й я.

— Не одне й те саме, — підтвердила я.

Запала довга тиша.

— Розкажи мені про свою родину, — сказала Ніалла нарешті не так голосно.

— Та майже нема чого розповідати, — відповіла я. — У мене є дві сестри — Офелія і Дафна. Фелі сімнадцять, а Даффі тринадцять. Фелі грає на фортепіано, а Даффі читає. Тато — філателіст. Він відданий своїм маркам.

— А мама?

Слова подяки

Чи є краще місце для зізнань, аніж наприкінці детективного роману? Великий Ерік Партрідж вважає, що слова *knowledg* та *acknowledgment* походять від середньоанглійського дієслова *knowlechen*, яке означає не тільки «знати», а й «визнавати», «зізнаватися»¹. Тож я краще щиро-сердечно зізнаюся, що працюю із великою кількістю співучасників.

Найперше, щиро дякую своїм замовникам-редакторам: Біллу Мессі з «Оріон букс», Кейт Мічіак з «Рендом хаус паблішинг груп» та Крістін Коучрейн із «Даблдей Канада». Я навічно в боргу за їхню непохитну віру у Флавію від самого початку. Білл, Кейт і Крістін стали моєю родиною.

Ще раз дякую своїм друзям доктору Джону й Джанет Гарланд: вони зробили неоціненний внесок. І пропонуючи шикарні ідеї, і ведучи жваві дискусії за обідом, вони завжди були найтерплячішими з друзів.

В «Оріон букс», у Лондоні, Наталі Брейн, Гелен Річардсон і Джуліет Юерс демонстрували дива дружнього ефективного співробітництва.

Мій літературний агент Деніза Буковскі щосили старалася розповісти світу про Флавію. Також у «Буковскі ейдженси» Джерікеу Буендіа, Девід Вайтсайд і Сюзан Морріс звільнили мене від хвилювання через тисячі дрібниць.

Я нескінченно вдячний Ніколь з «Еппл», чия чарівна паличка перетворила те, що могло б стати трагедією,

¹ Подяки англійською — *acknowledgements*.

на бездоганний тріумф онлайн-підтримки. Ще раз дякую, Ніколь!

У «Рендом хаус», у Нью-Йорк Сіті, Кейт Місьяк, Ніта Тобліб, Лоел Коулс, Ренделл Кляйн, Джина Вотчел, Тереза Зоро, Джина Сентрелло та Елісон Масіовекіо влаштували мені зворушливий прийом, якого я ніколи не забуду. А мати за спеціаліста з реклами Сьюзен Коркоран — мрія кожного автора. І дякую моєму літературному редакторові Конні Манро.

Дякую також Асоціації американських продавців книг за те, що запросили мене на свій «Інді-ланч» на «Бук-експо Америка». Я опинився за одним столом зі Стенлі Гадселлом з «Маркет блок букс», Трой, Нью-Йорк, що уособлює незалежну книготоргівлю. Ми могли б проговорити цілу ніч.

Дякую Анні Кінгман та Майклу Кайнднесу з «Букс он зе найтстенд» за їхню віру, що народилася одразу ж і витерпіла випробування. Коли я несподівано зустрівся з Майклом на «Бук-експо», то дійшов висновку, що попри те, що він живе в найменшому містечку найменшого округу найменшого штату, — він один із найбільших прихильників Флавії.

У Г'юстоні Девід Томпсон і Мак-Кенна Джордан, Бренда Джордан, Мішель Мак-Намара та Кетрін Пріст з «Мердер бай зе бук» допомогли мені зрозуміти, чому так багато людей так палко люблять Техас. І тепер я один із них.

Сара Бордерз і Дженніфер Шварц з Громадської бібліотеки Г'юстона вклалися вдвічі більше, ніж очікувалося, організувавши спілкування із читачами у формі «питання-відповідь».

Особлива подяка Джонатану Топперу з магазину «Марки Топпера та історія пошти» в Г'юстоні, який не пошкодував

часу, аби приправити вечір захопливою демонстрацією марок «Пенні Блек».

Також дякую Джону Демерсу з «Делішіоз місчиф», якому вдалося перетворити інтерв'ю з перешкодами на суцільне задоволення. Представниці «Рендом хаус» у Г'юстоні Ліз Салліван та Джіанна Ламорте допомогли мені відчувати себе як удома.

Щиро дякую легендарній серед продавців книжок Барбарі Пітерз із «Пойсонд пен» у Скотсдейлі, Арізона, за те, що була чудовим модератором. Хоча вона й молодша за мене, та я певен, що Барбара — моя близнючка, з якою нас колись давно розлучили.

Патрік Міллікен, Джон Гудвін та Вілл Ханіско, також із «Пойсонед пен», дозволили мені зазирнути за лаштунки й почастивали смачненьким.

Дякую також Лезі Хоулстайн та Кеті Джонсон за дуже особливий вечір, протягом якого було так приємно говорити про все на світі.

Кім Гарза в Публічній бібліотеці Темпі влаштувала прекрасну пообідню дискусію. Щасливі обличчя, що я бачив того дня, закарбувалися в моїй пам'яті. Дякую, Темпі!

У Вестмінстері, Меріленд, Лорі Зук, Шеріл Келлі, Джуді Полхаус, Камілла Марчі, Джинні Морторфф, Вонда Роулінгз, Пем Кауфман, Стейсі Карліні, Шеррі Дрехслер частували мене тістечками та напоями й жожоба (а коли розмова зайшла про давно забуті часи денних сеансів у кіно, вони навчили мене правильно вимовляти це слово англійською: це «жу-жу-бейс», а не «жу-жубз»).

Тим часом у «Даблдей Канада» мій видавець Шерон Кляйн працювала, як машина. Я мушу також визнати, що в захваті від спеціалістів з комп'ютерних технологій видавництва «Даблдей Канада», а саме: Гізер Сандерсон, Шармілі Мохаммед та Марти Леонард, які вдихнули

життя у фан-клуб Флавії, створивши затишну гавань для відвідувачів.

Попри найсильнішу завірюху року, Брайсу Зорну та Кертісу Вестону з «Чептерз» в Келоуні вдалося зібрати повну залу для канадської презентації першої книги цієї серії — «Солоденьке на денці пирога».

Дякую також Полу Гесселбеку, який допоміг мені цілим і неушкодженим дістатися додому через ожеледицю й снігові замети.

Дякую Тріш Келлз із «Рендом хаус Канада», яка влаштувала незабутню літературну подію, підпрацьовувала моїм водієм і сміялася над моїми жартами попри дощ.

Деб Мак-Віті з «32 букс» із Північного Ванкувера стала чарівним спонсором моїх перших виїзних читань та автограф-сесії. Читці Ханна Голборн та Андреа Ганрей допомогли мені зробити цей вечір незабутнім. Якщо Ханна та Андреа — представники нового покоління молодих авторів, то хвилюватися за майбутнє в нас немає жодних причин.

І нарешті, дякую моїй дружині Ширлі: завдяки її любові, участі й терплячій підтримці я й здобув розкіш писати. Амадеус і Клео теж допомогали.

Літературно-художнє видання

БРЕДЛІ Алан
Трава, що сумку ката обвива
Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Координатор проекту *К. В. Озерова*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *І. М. Андрусяк*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *А. І. Кривко*

Підписано до друку 14.04.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 16,8.
Наклад 4000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Бредлі А.

Б89 Трава, що сумку ката обвива : роман / Алан Бредлі ; перекл.
з англ. Ю. Максимейко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля», 2017. — 320 с.

ISBN 978-617-12-3211-2 (укр.)

ISBN 978-0-385-34231-5 (англ.)

Старовинний незатишний англійський будинок і кілька навіжених родичів могли б зіпсувати життя будь-кому. Будь-кому, але не Флавії де Люс. Одинадцятирічна шукачка пригод вкотре натрапила на загадки: несподівану смерть мандрівного льялькаря і повішеного в лісі хлопчика. Обидві справи давно закриті й забуті, бо поліцейські не змогли виявити слідів злочину (чи не схотіли). Але не все очевидно для допитливої дівчинки. Вона хоче зрозуміти, чому обличчя льяльки з театральної вистави виявилось точною копією обличчя загиблого хлопчика Робіна. Чи допоможе їй блискуче знання хімії та отрут розкрити таємниці смертей?

УДК 821(71)
ББК 84(7Кав)

Захопить і дітей, і дорослих!

Флавія де Люс — нічний жах своїх старших сестер і любителька смертельних отрут. Одного ранку біля свого звичайнісінького англійського будинку Флавія знайшла звичайнісінький труп. І з цього моменту історія, що могла бути звичайнісіньким детективом, перетворюється на кумедні й небезпечні пригоди допитливої юної слідчої — вона намагається розплутати таємниче зникнення унікальної марки, яка належить самому королю Георгу. Бо що ще за таких обставин може робити донька завзятого філателіста полковника де Люса та зниклої десять років тому в Тибеті шукачки пригод?